

Prevalence a možné rizikové faktory samoléčení antibiotiky v České republice – editorial

Editorial: Andrajati R et al. Prevalence a možné rizikové faktory samoléčení antibiotiky v České republice. Vnitř Lék 2005; 51(10): 1096–1101.

M. Kolář

Ústav mikrobiologie Lékařské fakulty UP, Olomouc, přednostka doc. MUDr. Dagmar Koukalová, CSc.

Nedílnou součástí léčby bakteriálních onemocnění je aplikace antibiotik působících kauzálně na patogenní bakterie, a právě jejich etiologická role je hlavní příčinou specifity antibiotické léčby. K důležitým schopnostem bakterií patří zvyšování jejich odolnosti k antimikrobním přípravkům a z tohoto důvodu k velmi závažným nežádoucím projevům antibiotik patří vznik a šíření bakteriální rezistence. Tento problém překračuje rámec konkrétního pacienta a jeho negativní dopad je nutné vnímat na úrovni celé lidské populace, kde lze vymezit dvě základní možnosti negativního působení:

- účinky plynoucí ze vzniku a šíření bakteriální rezistence v populaci (zvyšování rezervoáru multirezistentních bakteriálních patogenů)
- negativní ovlivnění přístupu odborné i laické veřejnosti k antimikrobním lékům.

V odborné literatuře bylo již opakovaně prokázáno, že nadměrná spotřeba antibiotik vede ke zvyšování bakteriální rezistence. Problematika vzniku a šíření multirezistentních

bakteriálních kmenů byla do nedávné doby soustředěna spíše ve zdravotnických institucích, kde měla negativní dopad především u nosocomiálních nákaz. Je nutné zdůraznit, že v současné době dochází k šíření bakteriálních kmenů s nebezpečným rozsahem rezistence k antibiotikům i mezi původci komunitních infekcí, například penicilin-rezistentních pneumokoků a erytromycin-rezistentních kmenů *Streptococcus pyogenes*.

Mezi selekčním tlakem antimikrobních přípravků a šířením bakteriální rezistence je velmi úzký vztah, a z tohoto důvodu je práce autorů Andrajati R, Vlček J a Haaijer-Ruskamp FM s názvem „Prevalence a možné rizikové faktory samoléčení antibiotiky v České republice“ zajímavou sondou do oblasti, dosud v České republice neprobádané, a to problematiky samoléčení antibiotiky v české populaci. Přes skutečnost, že hodnocený soubor je ovlivněn některými nežádoucími faktory, které autoři sami ve své práci definují (charakteristika respondentů neodpovídá zcela populaci České republiky, nemožnost verifikovat jednotlivé údaje atd), jsou výsledky velmi zají-

mavé a poučné. Z prezentovaných údajů vyplývá, že četnost osob používajících léčbu antibiotiky bez ordinace lékařem je v České republice velmi nízká a nepřesahuje 1 %. Poněkud znepokojující je však na druhé straně zjištění, že 17 % osob z testovaného souboru je ochotno použít antibiotika bez lékařského předpisu z jiných zdrojů (např. antimikrobní přípravky získané od jiných osob či zbytky z předcházející antibiotické léčby). Je zřejmé, že v části laické populace se uplatňuje názor, že antibiotikum je lépe podat i v nejasných případech a pokud nepomůže, tak alespoň neublíží.

Neracionální přístup k antibiotické léčbě, který bohužel částečně přetrvává i mezi odbornou lékařskou veřejností, lze charakterizovat následujícími body:

- jedná se o bezpečné léky, které je lépe vždy podat (i v případech, kdy se pravděpodobně o bakteriální infekci nejedná)
- antibiotikum se často aplikuje pouze z důvodu přítomnosti potenciálně patogenní bakterie nebo titrů protilátek bez dalších klinických nebo laboratorních markerů,

potvrzujících významnost mikrobiologických výsledků

- antibiotická léčba vyřeší každý problém spojený s infekčním onemocněním, včetně nozokomiálních nákaz, bez současné návaznosti na hygienicko-epidemiologická opatření.

V současné době je velmi žádoucí jak ve zdravotnických zařízeních, tak

i v komunitním prostředí omezit zvyšování bakteriální rezistence a související problémy (např. stoupající četnost nozokomiálních nákaz, zvyšující se finanční náročnost antibiotické léčby, zvyšování rezervoáru rezistentních bakteriálních kmenů v komunitě). Domnívám se, že malým příspěvkem v této snaze je i předložená práce, která se zabývá

zatím zcela opomíjenou problematikou samoléčby antibiotiky v České republice.

doc. MUDr. Milan Kolář, Ph.D.

www.fnol.cz

e-mail: milan.kolar@fnol.cz

Doručeno do redakce: 31. 1. 2005

www.kardiologickeforum.cz